

Klausimai atsakymai apie LIFE aplinkos ir išteklių naudojimo efektyvumo paraišką

B1 forma. Apibendrinantis projekto aprašymas (SUMMARY DESCRIPTION OF THE PROJECT)

Ar prototipo sukūrimas gali būti pagrindinis projekto tikslas?

Ne, prototipas turėtų būti priemone pasiekti projekto tikslų.

Iš daugiametės LIFE darbo programos pasirinkta projekto tema (*project topic*) pagrindžiama skiltyje „Priežastys, kodėl pasiūlymas priskiriamas pasirinktai projekto temai“ (*Reasons why the proposal falls under the selected project topic(s)*). Ar reikia kitose paraiškos skiltyse grįžti prie projekto temos?

Patartina projekto tikslų (*Project objectives*) ar veiklų ir susijusių priemonių (*Actions and means involved*) skiltyse taip pat parodyti, kad jūsų tikslai (ar veiklos) visiškai atspindi visus projekto temoje nurodytus niuansus.

Koks ryšys tarp projekto tikslų (*Project objectives*) bei veiklų ir susijusių priemonių (*Actions and means involved*) aprašymo?

Rašant paraišką svarbu užtikrinti nuoseklų ryšį tarp projekto tikslų bei veiklų ir susijusių priemonių aprašymo, t. y. veiklos turi tiesiogiai siekti projekto tikslų.

Veiklos ir susijusios priemonės (*Actions and means involved*). Kaip jas skirstyti?

Galimi du veiklų aprašymo būdai šioje paraiškos dalyje:

1. Trumpai apibendrinti visas projekto veiklas (A, B, C, D ir E) *arba*
2. Aprašyti tik pagrindines projekto veiklas.

Ekspertai dažniau siūlo pirmąjį būdą.

Svarbu veiklų struktūrą (ir numeraciją) aiškiai išdėstyti. Rekomenduojamas toks struktūros pavyzdys:

A1. Pasirengimas ir planavimas – jei reikia.

B1. Įrengimas, montavimas (infrastruktūros ar įrangos).

B2. X-o demonstravimas.

B3. Y-o demonstravimas ir t.t.

C1. Stebėseną ir vertinimą (arba C1. X-o stebėjimas ir įvertinimas; C2. Y-o stebėjimas ir įvertinimas).

D1. Projekto rezultatų sklaida.

D2. Atkartojamumas ir perkeliamumas (ši atskira veikla rekomenduojama su rinka susijusiems projektams).

E1. Projekto valdymas.

Geriausia pateikti informaciją tokiu būdu:

- B1 veiklos tikslas yra ...
- B2 veiklos tikslas – ... ir t.t.

Tokiu būdu vertintojui bus lengviau suprasti, ką apima kiekviena veikla.

Kas turėtų būti pateikiama skiltyje „Numatyti rezultatai“ (*Expected results*)?

Turėtų būti aprašomi numatyti rezultatai bei kiekybiškai įvertinami pasiekimai (*quantified achievements*). Pastarieji turėtų būti susiję su veiklos rodiklių lentelėje (*Performance Indicators table*) nurodomais planuojamais pasiekti rodikliais.

Šioje paraiškos dalyje nebūtina nurodyti projekto rezultatų kiekvienai projekto veiklai. Reiktų daugiau sutelkti dėmesį į novatoriškos technologijos ar proceso svarbiausius rezultatus.

Skiltis „Su klimatu susijęs projektas“ (*Climate-related project*) – ar pakanka remtis vienu neseniai atliktu tyrimu, ar reiktų atsižvelgti į daugiau mokslinių tyrimų?

Nėra būtina aprašymą pagrįsti moksliniais tyrimais. Tačiau svarbu, kad pateikiama informacija ir pagrindimas būtų pakankamai įtikinamas, kad projektas yra akivaizdžiai aktualus klimato problemai. Tad jei turite daugiau duomenų, tyrimų, galite juos nurodyti tam, kad sustiprintumėte savo argumentus. Beje, nepamirškite 2500 ženklų limitą.

Ką daryti, jei nė vienas iš veiklos rodiklių lentelėje (*Performance Indicators table*) pateiktų rodiklių neatitinka projekto tikslų? Ar būtina riktis rodiklius iš lentelėje pateiktų?

Patartina pasirinkti bent vieną rodiklį iš pateikiamų veiklos rodiklių lentelėje, kuris yra artimiausias jūsų projekto tikslams. Jei neturite tikslios informacijos apie pasirinktą rodiklį, ekspertiškai įvertinkite tikėtiną projekto poveikį šiam rodikliui ir jį nurodykite. Jūsų projekto nauda bus vertinama pagal veiklos rodiklių lentelėje pateikiamas planuojamas reikšmes ir kaštus reikalingus joms pasiekti.

B2 forma. Bendras projekto pobūdis

Ką rašyti skiltyje „Projekto bandomasis/parodomasis pobūdis“ (*Project pilot / demonstration character of the project*)?

Norint atskleisti parodomąjį projekto pobūdį galima šioje paraiškos dalyje parodyti, kaip jūs remiatės kitų tyrimų, projektų rezultatais ir „įdarbindami“ juos pasiekiate didesnių tikslų. Vien pacituoti kitų autorių darbų nepakanka.

Galite šioje skiltyje tekstą dėstyti tokiais punktais:

- Demonstravimas (X.X. veikla)
- Stebėseną ir vertinimas (X.X. veikla)
- Naujausia technologija
- Inovacijos
- Ankstesni tyrimai ir plėtra

B3 forma. Europos Sąjungos pridėtinė vertė bei socialinis ir ekonominis poveikis (*EU added value and socio-economic effects*)

Atkreipkite dėmesį, kad gairėse pareiškėjams ties skiltimi „ES pridėtinė vertė“ yra nurodyti net 3 paraiškų vertinimo kriterijai, todėl pirmojoje B3 formos skiltyje būtina atskleisti ne tik kiek projektas susijęs su pasirinktais LIFE paprogramės prioritetiniais tikslais, bet ir aprašyti šiuos aspektus:

- kiek projektas yra svarbus kitoms ES politikos kryptims, pvz., susijęs su klimatu ir pan.;
- „Tarpvalstybinis aspektas“ (tarptautiniai partneriai / suinteresuotosios šalys ir t. t.);
- „Žalieji pirkimai“ (kaip jūs ketinate naudoti žaliuosius pirkimus, rinkdamiesi tinkamus tiekėjus ir t. t.);
- „Įtraukimas“ (*uptake*) (kaip jūs siekiate pasinaudoti kitų ES mokslinių tyrimų ir plėtos projektų rezultatais), jei taikoma.

Jei projektas yra aplinkosauginis, kokius socialinius-ekonominius aspektus siūlytumėte aprašyti LIFE paraiškos skiltyje „Projekto socialinis ir ekonominis poveikis“ (*Socio-economic effects of the project*)?

Siūlome, atsižvelgiant į projekto tikslinių grupių poreikius ir lūkesčius, nurodyti kaip jūsų projektas prisidės prie naujų darbo vietų kūrimo ar esančių darbo vietų išlaikymo, poilsio ar turizmo plėtros (turistams) bei patrauklumo, gyvenimo kokybės ir sveikatos, socialiai pažeidžiamų grupių (ar kaimo vietovių) įtraukimo (vietos gyventojams).

Jei projektas tiesiogiai susijęs su darbo vietų kūrimu, nurodykite kiek žmonių galėtų būti įdarbinta sėkmingai pritaikius jūsų siūlomą procesą visoje Europoje (jei taikoma).

Pastangos sumažinti projekto ekologinį pėdsaką (*Efforts for reducing the project's "carbon footprint"*). Kaip jas atskleisti?

Siekiant pademonstruoti, kad žaliosios praktikos tikrai bus įgyvendintos, rekomenduojama ne tik aprašyti žaliausias praktikas (pvz., žaliuosius pirkimus, nuotolinius renginius, kelionių oro transportu vengimą, visuomeninio transporto naudojimą), bet ir nurodyti įstaigų naudojamas procedūras ir kt. praktiką. Taip pat galite pažymėti, kad prototipo gamybai naudosite vietines medžiagas.

C formos. Detalus techninis planuojamų veiklų aprašymas

Kokį veiklų ir poveiklių kiekį rekomenduojate?

Veiklų ir poveiklių (*sub-action*) skaičių siūlome riboti, rekomenduojame iki 5 poveiklių vienai veiklai, pvz., nebūtina kiekvienam įrenginiui kurti po atskirą poveiklę, o verčiau grupei įrenginių sukurti vieną poveiklę.

C veiklos. Projekto veiklų poveikio stebėseną (*Monitoring the impact of the project actions*)

Nuo C veiklų priklauso galutiniai projekto rezultatai, todėl jų aiškus pateikimas toks pats svarbus kaip B veiklų. Galite paaiškinti, kaip bus vykdoma kiekvienos B poveiklės stebėseną (kaip bus atliekami matavimai) ir kaip bus atliekamas įvertinimas (kas bus vertinama).

Su rinka susiję (*close to market*) projektai. Kuo ypatingos šių projektų paraiškos? Kuriose formose reikia išdėstyti šių projektų reikalavimus?

LIFE programa skatina teikti daugiau su rinka susijusių projektų, tad jei norite, kad jūsų projektas būtų priskirtas prie šių projektų, turite atidžiai išnagrinėti gairių pareiškėjams 2.3.1 skirsnį „Ar pagal LIFE programą finansuojami su rinka susiję projektai?“ ir įvykdyti kiek galima daugiau gairių reikalavimų.

Gairių 2.3.1 skirsnis taip pat pateikia ir su rinka susijusių projektų galimų veiklų aprašymų pavyzdžių.

B1 formos skiltyje „Veiklos ir susijusios priemonės“ (*Actions and means involved*) veikloje D2. Atkartojamumas ir perkeliamumas rekomenduojama trumpai išdėstyti komercinimo proceso eigą.

B3 formos skiltyje „Socialinis ir ekonominis poveikis“ reiktų pateikti šią apibendrintą informaciją (paimtą iš jūsų verslo plano ar pan.): rinkos dydis, padėtis rinkoje, potencialūs klientai, tiekimo grandinė, konkurentai, ekonominis įgyvendinamumas (kaina, IG ir kt.), rinkos ir teisinės kliūtys.

B6 formoje „Tęstinumas“ (*Continuation*) galite išsamiai aprašyti kaip bus tęsiamas proceso tobulinimas po projekto pabaigos ir vykdomas rezultatų komercinimas.

C1 formoje išsamiam veiklos D.2 Atkartojamumas ir perkeliamumas aprašyme reiktų aprašyti rinkos atkartojamumo strategiją kituose sektoriuose, subjektuose, regionuose ar šalyse. Taip pat siūlome pasirinkti keletą tipinių veiklų, nurodytų gairių 2.3.1 skirsnyje, ir aprašyti **kaip** jos bus įgyvendinamos.

Kiti klausimai

Ar galima viešinimo veiklas vykdyti vien Lietuvoje?

Viešinimo veiklos turėtų apimti ne tik projektą vykdančias valstybes (Lietuvą ir projekto partnerius, jei tokių yra), bet ir kitas valstybes, pvz., galėtų būti kelios veiklos nukreiptos tiesiogiai į užsienio suinteresuotąsias šalis. Taip pat iš visuomenės informuotumo didinimo veiklų aprašymo turėtų būti aišku, kaip jos tiesiogiai prisidės prie projekto rezultatų perkeliamumo ir atkartojamumo kitose šalyse.

Ar biuro nuomos išlaidos gali būti dengiamos projekto lėšomis?

Biuro nuoma yra suprantama kaip pridėtinės išlaidos (F8 *Overheads*), kurioms yra skiriama 7% visų tinkamų projekto išlaidų. Tačiau, jei norėtumėte nuomoti patalpas laikinoms užduotims, pvz., posėdžių salės nuoma, jos išlaidos galėtų būti įtraukiamos prie išorės paslaugų (*External assistance*) ir skirtos projekto valdymo veikloms (F1 *Project Management*).

Ar Aplinkos ministerijos bendrasis finansavimas LIFE projektams skiriamas 25% viso projekto išlaidų finansuoti ar tik 25% tinkamų finansuoti (*eligible*) projekto išlaidų finansuoti?

Lietuvos Respublikos bendrasis finansavimas skiriamas finansuoti 25% išlaidų, kurios Europos Komisijos (EASME) yra pripažįstamos tinkamomis finansuoti. Galutinis sprendimas dėl bendrojo finansavimo lėšų sumos yra priimamas EASME agentūrai patikrinus galutinę projekto ataskaitą ir nustačius projekto tinkamų finansuoti lėšų sumą.

Kas atsitiktų, jei EASME agentūrai patvirtinus projekto paraišką, pareiškėjas atsisakytų vykdyti projektą? Ar reiktų mokėti baudą, ar padengti EASME ekspertų išlaidas?

Nieko neatsitiktų. Pareiškėjas turi teisę atsisakyti vykdyti projektą po paraiškos įvertinimo, kol nėra pasirašyta projekto sutartis. LIFE paraiškų vertinimo paslaugos yra „nemokamos“. Prievolė vykdyti projektą atsiranda tik pasirašius projekto sutartį.